

MASNEØ FORT

4760 Vordingborg

Kanonbatteriet ved Masnedø-fortet set fra nordøst.

Den store kasematbygning set fra nordøst.

Grave foran kanonbatteriet set fra øst.

Udsigt over Storstrømmen fra Masnedø-fortet.

Administration

Ejerforhold	Vordingborg Kommune
Oprettet	2011
Sidste rettelse	02-2021
Tilsyn og beskadigelser	Kulturarvsstyrelsen - KUAS
Pleje, skiltning og 100 m.-zone	Vordingborg Kommune
FREDNINGSNR.	4226-19
STEDNR.	050213-213

Find Fortidsmindet med GPS

GPS	Breddegrad 54.987261
Længdegrad 11.882087	
UTM-system	E 684395 N 6097174

Beskrivelse

Masnedøfortet ved Vordingborg ejes i dag af Vordingborg Kommune og det tidligere militære område indgår nu som nærrekreativt område for byen. En fin badestrand ligger nedenfor fortet, området græsses fredeligt af får og siden 1997 er en del af fortet blevet benyttet til årlige kunstudstillinger - men sådan var det langtfra tidligere!

Forsvarsværker langs Storstrømmens strategisk vigtige kyststrækning har en lang tradition. Allerede i middelalderen blev området benyttet som samlingspunkt for kongsflåden mod Vendernes hærgen i Østersøområdet. Under Svenskekrigene (1657-60) og sidenhen Englandskrigene (1801-14) blev farvandet ligeledes bevogtet fra Masnedø.

Under Englandskrigene blev der i 1808 opført et lukket kanonbatteri med fire 12-punds kanoner, som sammen med tilsvarende batterier på Orehoved og Masnedø Kalv effektivt kunne kontrollere og forsvare farvandet. I dag ses der dog intet af dette anlæg, idet de nuværende fæstningsværker helt har ændret området.

Nutidens Masnedø-fort blev opført som et resultat af forsvarsforliget i 1909. Grønsundstillingen: Masnedø-fortet, Hårbølle og Borgsted Batteri indgik samlet i forsvaret af Sjælland.

Hovedopgaven bestod i en krigssituation at bevare forbindelsen til Lolland og Falster, hindre fjendtlig overgang over eller gennem Storstrømmen samt at beskytte jernbaneknudepunktet ved Vordingborg.

Byggeriet startede i 1912, men selvom fortet kom under kommando i 1915 stod det først fuldt færdigt i 1918 - kort efter 1. verdenskrigs afslutning. Fortet blev bemanded af hærens kystartilleri og frem til 1923 var det fuldt bemanded med 225 artillerister samt 7 officerer. Tjenestetiden for kystartilleriet var dengang 395 dage suppleret med to genindkaldelser, så mange var længe hjemmefra.

Det fastmonterede skyts på Masnedøfortet var 2 stk. 15 cm. stålkanoner fra Krydser-korvetten Valkyrien, fremstillet i 1888 og således 30 år gamle, da de blev opstillet i fortets sydlige kasematter. Hertil kom 4 stk 120 mm hurtigskydende stålkanoner, der var monteret på fortdækkets vestlige del, og 2 stk 120 mm hurtigskydende stålhaubitzer i drejelige pansertårne på fortdækkets østlige del.

Til flankering af fortgravene var der monteret 4 stk. 37 mm revolverkanoner og 6 stk. 8 mm rekylgeværer. På fortdækket var yderligere 6 stk. 8 mm. rekylgeværer, bag hver sit drejelige panserskjold.

I 1932 overgik driften til Søværnet og frem til 2. verdenskrigs udbrud var fortet på "stand-by" og kun bemanded med en formester samt en mindre vedlige- holdelsesgruppe.

Ved besættelsen af Danmark 9. april 1940 forventede tyskerne stor modstand ved fortet og gennemførte derfor verdenshistoriens første vellykkede faldskærmslandsætning med 80 mand på Masnedø. Invasionsstyrken mødte dog ingen modstand, idet fortet kun var bemanded med formesteren samt to hjælpere, hvorefter fortet faldt og gennem 2. verdenskrig blev benyttet af den tyske besættelsesmagt.

Den succesfulde landsætning fik i de følgende dage afgørende betydning for tyskernes videre fremmarch på Sjælland. Under krigens sidste tid tjente fortet også til husly for civile tyske flygtninge fra Østtyskland.

Ved tyskernes kapitulation 5. maj 1945 opgav besættelsesmagten ikke stillingen og de tilhørende broer over Storstrømmen uden videre - og først tre dage senere fik modstandsbevægelsen overdraget kommandoen. Herefter benyttede Sjællandske Marinedistrikt frem til august 1945 fortet som opsamlingssted for tysk krigsmateriel. I tiden frem til 1947 anvendtes fortet også som straffe og isolationslejr for kriminelle flygtninge.

Fra 1948 og frem til fortets nedlæggelse i 1952 fungerede Masnedø-fortet efter en del ombygning som minedepot og -værksted, og det er denne sidste brug, som der mange steder i fortets indre stadig ses spor efter.

Siden 1995 har Masnedø-fortet haft status af fredet fortidsminde på linie med alle øvrige godt 32.000 fredede fortidsminder i Danmark. Bygningerne repræsenterer et værdifuldt og tidstypisk stykke militærhistorie i Danmark og kan tiltænkes en central rolle i fremtidens formidling af perioden.

Som en lille detalje, skal det også nævnes, at der ved Masnedø vokser landets eneste bestand af lindebladet brombær. Et informationskilt på stedet fortæller mere om denne historie.

